

Antoine Bodar

[Joseph-kathedraal Groningen 25 XII 2004; Catherina-kathedraal Utrecht 26 XII 2004]

VERLANGEN NAAR GOD

De Geest van Jahweh rust op Hem: de Geest van wijsheid en inzicht, van beleid en kracht, van kennis en ontzag, de Geest van vrees voor de Heer. Zo Jesaja (cf. 11,2-5), de Kerstprofeet, de zeven gaven van de Heilige Geest noemend: Hij geeft geringen hun recht en armen hun vonnis. Verdrukkens kastijdt Hij met de roede van Zijn mond en bozen doodt Hij met de adem van Zijn lippen. Als gordel om de lendenen draagt Hij gerechtigheid en als gordel om de heupen trouw. –

Hij is de lang verbeide Heer, de Zoon van God, Jesus de Christus, Wiens geboorte wij heden vieren. Wat de profeet daar voorzegt, blijft ook na de komst van de Heer uiting van verlangen naar Gods nabijheid tot ons mensen. Want wie zijn wij, mensen? Het vergaat ons naar de natuur als de dieren en de planten. Ons treft hetzelfde lot. Geboren bloeien we even en sterven af.

Maar heden (cf. priefatie III van Kerstmis) gaat Gods Zoon een ruil aan met ons mensen: Heden neemt Hij onze zwakheid aan. Heden schenkt Hij onsterfelijkheid aan ons die zonder Zijn tussenkomst zouden moeten sterven. Heden is Hij door het wonder van Zijn geboorte mens geworden om ons te verheffen tot Zijn eeuwigheid. – Welk een verheffend geluk voor ons die in duisternis van maatschappelijke chaos vertoeven waar elke aandrift tot vurigheid onder ons Nederlanders lijkt te ontbreken?

Strevend begeren, hevig verlangen, reikhalzend uitzien. Dat is Advent maar eigenlijk ook Kerstmis. Rustelozter dan in andere perioden klopt het hart. Het vindt geen rust omdat intensivering van leven voorbij de horizon dwingt te zien, de grens van de dood. Daar eerst heerst rust. 'Geef hem de eeuwige rust', vragen we voor de gestorvene in de uitvaartliturgie aan de Heer, wetend met Augustinus dat ons hart onrustig blijft tot het eindelijk rust zal vinden in God, de Eeuwige Die voorbij aan de tijd alle tijdelijkheid opheft. Wie in duisternis verkeert, reikt de hals naar licht. Zo verlangt de winter naar de lente, de nacht naar de dag. Maar 'meer dan wachters uitzien naar de morgen, verbeidt mijn ziel de Heer'. Zo bidt althans de psalmist (130,6) die daaraan toevoegt dat zijn verwachten in stilte geschiedt. Dergelijk verlangen is meer zoeken dan vinden, meer streven dan vervullen. Want wie verlangt nog wat al is gevonden of streeft nog naar hetgeen reeds is vervuld. Dit verlangen is vurig, smachtend, hartstochtelijk. *Sehnsucht* noemen de Duitsers het.

Uit verlangen ontspringt elke religie. Want ervaring met eindigheid brengt in enen onstillbare honger naar oneindigheid. De mens heeft dat verlangen van nature, leert Thomas van Aquino. Het is de drift zich met onvergankelijkheid te verbinden en daarmee te versmelten.

Binnen-menselijk licht dit gegeven al op in de liefde die nooit voorbij gaat en sterker is dan de dood, zoals bezongen in het Hooglied (cf.8,6). Boven-menselijk wijst dit gegeven direct naar het levensdoel zelf, het verblijf in God. Reikhalzend uitzien is zo verlangen naar God Die Zich op het spoor brengt door Zich nu eens te tonen dan weer te onttrekken aan onze gewaarwording. Zo kent de mens zich als vreemdeling op aarde en als pelgrim onderweg. 'Ik verlang heen te gaan om met Christus te zijn', schrijft Paulus (Fil 1,23;3,20); want 'ons vaderland is in de hemel'.

Kent ons hart nog de onrust die eerst rust vindt in God en het natuurlijke verlangen naar God, zoals Augustinus en Thomas menen? Kennen wij nog wel het verlangen zelf? Zijn wij niet te zeer verwend in materiele voorspoed en geldelijk gewin? Verlangen immers heeft met anderen van doen. Wij

kunnen niet verlangen naar ons zelf. Verlangen plaatst niet ons zelf in het middelpunt maar de ander. Maar leven we niet in een periode van uiterste zelfmiddelpuntigheid? Wij zijn op zoek naar ons zelf en blijven in die zoektocht meestijds steken in ons eigen zelf als centrum van de kosmos – al dan niet verzinkend in boekenkasten van wijsheidsleer en wedergeboorte; want wij willen heel worden in ons zelf en zijn dat ook vermits ons ik de belangrijkste ik is van het heelal. In zoverre zijn wij in onze tijd teruggezaakt in ouderwets heidendom. Heel worden in ons zelf is evenwel slechts begin van werkelijke heelheid – heelwording in de andere mens, heiligwording in de ene God Die boven en buiten ons is. Wordt ons hart tegenwoordig niet te snel rustig in zichzelf zonder God als gevolg waarvan wij het natuurlijke verlangen naar God zo niet zijn ontwend dan wel overbodig achten. De mens is zo zichzelf genoeg. Ieder voor zich en elkeen een god in zichzelf. Hoe dan nog te verlangen naar de andere mens en hem om zichzelf te beminnen? Hoe dan nog zich afhankelijk te kunnen weten van Hem Die troont in de hemelen en de aarde als voetbank dient? – Gods liefde schakelt menselijke vrijheid niet uit. Als de mens in vrijheid zich van zijn Schepper verwijderd en onverzadigbaar zich opsluit in zichzelf, wordt God bedelaar van de liefde, wachtend aan de deur. (Zo overweegt de Griek Nikolaas Kabasilas in de veertiende eeuw [cf. 'Het komen van de Heer', Bonheiden 1989, 79]:) Eerst heeft Hij gewacht aan de poort van de schepping en toen, geboren uit de Maagd Maria, aan de poort van ons hart. Hij komt ons tegemoet, verklaart Zijn liefde jegens ons en vraagt onze liefde jegens Hem. Als wij weigeren, trekt Hij Zich niet terug. Wordt Hij afgewezen, Hij blijft evengoed wachten. – Bij velen van ons wacht God heden aan de deur. Hij verlangt wel naar ons, wij alleen niet naar Hem.

Hoewel verlangen verwant is met hoop, schuilt in haar tevens de smart van het gemis. En wellicht hebben we daarvan het meest weet in de tijd van Advent en Kerst. Niet zozeer omdat we in viering van Christus' eerste komst terstond verlangen naar Zijn tweede komst en zo weldra in het vaderland zijn maar omdat we de liefde Gods vinden in het onschuldige Kind Dat alleen zuiver en heilig is en omdat we in die ontmoeting ons de vraag stellen waarheen het leven ons ten slotte voert, wat de zin ervan is. Wie ziek is of oud vraagt zich juist in de donkere dagen van Kerstmis af of hij het volgend jaar nog leeft. En vraagt de zieke of de oude dat zichzelf niet af, dan doen dat stellig zijn naasten. Juist in de Kerstnacht is de Kerk zich bewust niet alleen de hoop te koesteren maar ook de Sehnsucht te omarmen. Daarom verheugt zij zich om elkeen die dan het kerkgebouw betreedt – ook degene wiens verlangen slechts vaag is of alleen verlangen naar de gave van het verlangen. 'Vraagt wie lid van de Societeit van Jesus wil worden, of hij ernaar verlangt Christus in Zijn kruisdraging na te volgen', zo bepaalt Ignatius van Loyola in zijn regel voor de orde. 'Wie uit menselijke zwakheid dat verlangen niet kan uitspreken, vraagt die dan of hij ernaar verlangt dat verlangen eens wel te hebben. Dat verlangen naar het verlangen van de navolging is voldoende om in de orde te worden opgenomen.'

Met Kerstmis bekommert de Kerk als schaapskooi van de Goede Herder zich niet alleen om gewillige schapen maar ook om afgedwaalde en weggelopen schapen die nog eens komen luisteren en meezingen de liederen van hun jeugd. Reeds het verlangen naar geloof in God te kunnen verlangen is al Godsverlangen. Met Kerst gewekt verlangen kan aanvang zijn Christus niet langer aan de deur te laten staan maar Hem te ontvangen en met Hem te verkeren en zo door omkering naar Hem Zijn volgeling – christen -- te worden en Zijn liefde in de wereld gestalte te geven.

Op Kerstdag vertolkt de Mozarabische liturgie [cf. 'Het komen van de Heer', Bonheiden 1989, 42-43] het verlangen naar God, dat immers bidden is, aldus:

Heer Jesus Christus, U roepen wij aan. Wij vragen niet Uw geboorte zoals eens in het verleden op deze dag. Wij vragen Uw onzichtbare Godheid in óns zichtbaar te maken.

Verleen wat eens aan Maria naar het vlees is verleend, nu aan ons naar de geest.

Opdat ons geloof zonder aarzeling U ontvangt. Opdat onze ziel zonder smet, U ter wereld brengt.

Opdat onze geest in hemelse deugdzaamheid U bevat.

Verwijder U niet van ons maar trek met ons mee. Wees waarlijk Immanuel, God-met-ons. Vervaardig U in ons te wonen en zo met ons de strijd om Uw rijk te vestigen aan te gaan.